

Med to strandfogeder til audiens hos kongen

En politimesters oplevelser

Af Kay Bagger 1916-1997

Sidste års årbog indeholdt en artikel om Hurup politikreds – landets mindste, skrevet af afdøde politimester Kay Bagger, der var den sidste politimester i Hurup politikreds, før kredsens i 1973 blev delt op mellem Thisted og Holstebro politikredse. Læs mere om politimesterens beskrivelse af retsvæsenet og kredsens organisation i sidste årbog.

Her følger yderligere en artikel af Kay Bagger, denne gang om to veltjente strandfogeder fra egnen, der fik en påskønnelse af deres lange og trofaste indsats. Artiklen var bragt i "stavn" 81, et hæfte hvis indhold beskriver Thy og Thyboere. (red.)

Den 30. november 1965 var jeg på vej fra København op til Hurup, hvor jeg skulle tiltræde min første stilling som politimester. Vejret var rædselsfuldt med slud og vejene delvis isglatte, så jeg kørte meget forsigtigt op gennem Jylland. Selvom jeg var stolt over min udnævnelse og glad for min splinternye bil og spændt på alt det, jeg skulle til at opleve, skal jeg ikke skjule, at jeg blev lidt beklemmt om hjertet, da jeg passerede Oddesundbroen, og vidste at jeg nu kørte ind i min politikreds. Jeg kendte intet til Vestjylland i forvejen og troede faktisk, at der voksede marehalm helt op til indgangen til politistationen. Jeg så et vejskilt, hvor der stod 17 km. til Hurup og var klar over, at jeg snart var ved vejs ende. Men i et sving nord for Ydby begyndte bilen pludselig at sejle i det meget glatte føre og i de sekunder, der gik, troede jeg først, at nu ville jeg dø - 5 km. før Hurup! Få sekunder efter var jeg dog klar over, at der

næppe kunne ske noget alvorligt, men jeg ville nok havne i grøften, og min ankomst til Hurup ville blive knap så imponerende, idet jeg så mig hænge bagved en kranvogn med næsen i vejret, og det var jo ikke så forfærdelig morsomt. Det lykkedes mig imidlertid at få standset vognen lige før grøftekanten, men den var placeret sådan, at jeg ikke kunne komme videre. Hvis jeg startede motoren igen, ville den glide ned i grøften. Kort efter kom der heldigvis en mand spadserende landevejen, og samtidig kom en lastbil, og jeg præsenterede mig som den nye politimester, med tryk på ti, og bad dem om at hjælpe mig, og lidt efter kørte jeg ind i byen, og omtalte naturligvis ikke denne uheldige episode.

Dagen efter gik jeg ned til den lokale frisør, fordi jeg i travlheden ikke havde nået at blive klippet. Han så på mig og spurgte, om jeg ikke var den nye politimester, og det måtte jeg bekræfte, hvorefter han sagde, »Nå, det var nok ligeved at gå galt i går, hva'«. Det bekræftede for mig, at jeg var kommet til et lille samfund, hvor alle vidste alt om hinanden. Disse blandt andre særegne karakteristika hos thyboerne lærte jeg imidlertid at sætte pris på, fordi den omsorg, der var for mit og andres ve og vel altid var positiv og velment. Jeg kunne fortælle meget om thyboerne - disse stovte, sindige, dejlige og varme mennesker; det vil imidlertid føre for vidt her. Men jeg vil i hvert fald fortælle om en gruppe af mennesker, som jeg fandt, var helt enestående og farverige – nemlig politikredsens strandfogeder.

Der var to slags strandfogeder - dels strandfogederne ved vestkysten og dels strandfogeder langs Limfjorden og Nissum Bredning. Bortset fra et

ringe årligt vederlag på dengang ca. 1.000 kr. til vestkyststrandfogderne, fik de kun betaling for det vraggods og drivtømmer, som de bjergede ind langs kysterne, og som senere blev solgt på en årlig auktion. Disse auktioner, som var en speciel oplevelse for mig, indbragte kun nogle få tusinde kroner til vestkyststrandfogderne og nogle hundrede kroner til de øvrige strandfogder om året. Trods denne usle betaling følte alle strandfogder sig med rette som stedets øvrighedspersoner og var altid villige til at hjælpe i en situation, hvor vi skulle eftersøge en bortgået person i tilfælde af en ulykke eller lignende.

Da jeg erfarede, at to af mine strandfogder, nemlig strandfoged Jens Houmøller fra Helligsø og strandfoged Severin Nielsen i Jestrup på denne måde havde været strandfogeder i over 50 år, fandt jeg det rimeligt, at staten viste sin taknemmelighed overfor deres lange og trofaste tjeneste og indstillede gennem amtmanden til kongen, at de blev udnævnt til ridder af Dannebrog. Dette var noget usædvanligt - men det lykkedes - og begge blev i slutningen af 1968 udnævnt til ridder af Dannebrog. Inden jeg går over til disse begivenheder, vil jeg lige fortælle lidt om disse to brave strandfogder, der nu begge desværre er døde. Strandfoged Houmøller havde blandt andet i 4 tilfælde reddet mennesker fra druknedøden, idet han personlig havde trukket disse mennesker op fra havet. Strandfoged Severin Nielsen havde ikke sådanne ting at fortælle om, men han var en god og trofast strandfoged, og en af hans store indsatser i livet var, at han havde fået ikke mindre end 14 børn, og det var jo i sig selv også en præstation ikke mindst for hans kone. Der var en tradition for - fra min forgængers tid - at jeg skulle besøge ham engang imellem i hans lille strandfoged-hjem, og et sådant besøg varede sædvanligvis en god times tid, og jeg blev altid modtaget, som om det var selveste kongen, der kom. I løbet af denne korte tid fik jeg først chokolade med flødeskum og hjemmebagte boller med smør, derefter adskillige kopper kaffe, det plejede min forgænger at drikke og så måtte jeg jo også gøre det, og dertil rullepøsemad og wienerbrød. Og midt under alt dette hentede Severin Nielsen altid en iskold pilsner. Jeg måtte så drikke cho-

kolade med flødeskum og kaffe og iskold pilsner næsten på en gang, idet jeg ellers ville skuffe ham dybt.

Ridderkorsene blev i øvrigt sendt direkte til de to strandfogder fra hofmarskallatet, og jeg skal ikke glemme Severin Niensens telefonopringning samme morgen, hvor han naturligvis først stolt fortalte om udnævnelsen, men samtidig kom med en lille sur bemærkning om, at det jo var galt, at han skulle betale 60 kr. til ordenskapitlet på grund af udnævnelsen. Det kviede han sig en lille smule ved, men jeg overbeviste ham om, at et sådant ridderkors var betydelig mere værd som en ære end sølle 60 kr.

Det var klart, at disse to strandfogder gerne ville ind til kongen og takke for udnævnelsen, men denne rejse var jo dels bekostelig og dels var det jo noget af en ekspedition for 2 mennesker på henholdsvis 82 og 80 år, og derfor tilbød jeg, at jeg ville køre dem ind til København, hvor de vist aldrig havde været før i deres liv, og bringe dem op til Christiansborg, hvor audiensen skulle finde sted og så bringe dem tilbage igen. Det er sædvane, at man bør møde op til den første audiens efter udnævnelsen, men det var lige før jul, og det kunne ikke lade sig gøre, og så blev vi enige om at vente til begyndelsen af januar. Strandfoged Houmøller skulle bo hos noget familie, og jeg skulle så sørge for et hotelværelse til strandfoged Severin Nielsen og hans kone, som gerne ville med. Disse praktiske ting klarede jeg. Rejsedagen blev noget af et mareridt, idet der netop den pågældende nat før afrejsen havde været et fantastisk snevejr, og der lå ca. 20 - 30 cm sne vejene. Men nu var det afgjort. Vi skulle til København, og så var det med at komme af sted uanset vejret. Strandfoged Severin Nielsen havde taget et sæt blå tøj på. Det havde kendt bedre dage, og såvel tøjet som den næsten hvide skjorte så ud, som om han havde sovet i tøjet de sidste par dage. Men alt det var jo fuldstændigt ligegyldigt, det vigtigste var, at vi nu skulle af sted. Jeg fik anbragt den store og kraftige strandfoged og hans lille spinkle kone på bagsædet, og så kørte vi ud til Helligsø for at hente strandfoged Houmøller. Han var iført et lidt pænere sæt brunt tøj med en broget skjorte. Problemet med ham var, at

han havde dårlige, nærmest stive ben, således at når jeg skulle anbringe ham på forsædet i bilen, måtte jeg først skubbe det ene ben op og derefter det andet op og så lukke døren og løbe om til mit eget sæde, og så kunne kortegen starte mod København. Turen forløb uden uheld, men hver gang, vi skulle forlade bilen, måtte vi igennem ceremonien med først det ene ben og så det andet ben og så et tag dels i ham og derefter i den tunge strandfoged på bagsædet, og det gjorde jo tingene lidt besværlige, men skidt med det. På færgen pyntede de to strandfogder svært op blandt de rejsende, navnlig fordi de begge uden at have aftalt noget med hinanden havde anbragt det fine ridderkors på deres revers, således at alle kunne se, hvad de var. Vi nåede hen på eftermiddagen København, og nu var det mit job at finde den lille for mig ganske ukendte vej, hvor Houmøllers familie ventede ham. Det lykkedes mig ved et mirakel, og vi fik igen det ene ben og det andet ben ud. Han blev modtaget af familien, og tog sin taske, og vi aftalte, at jeg skulle komme næste morgen og hente ham for at bringe ham til kongen. Så kørte jeg videre med de to andre til et lille billigt hotel, jeg havde fundet. Lige så snart vi var kommet op på værelset, skyndte Severin Nielsen sig at finde sin taske, fordi han havde to øller, som han havde taget med hjemmefra, som vi absolut skulle drikke lige nu og her. Da han åbnede tasken, konstaterede han, at han havde fået Houmøllers taske med toilet-sager og undertøj, og nu var gode råd dyre. Jeg måtte af sted igen og forsøge endnu engang at finde frem til denne lille vej, hvor Houmøller boede, og det lykkedes også. Her fik jeg så skiftet tasken ud, og jeg kunne vende tilbage med Severin Nielsens mappe. Det første han gjorde her var omgående at få trukket de to pilsnere op, således at jeg kunne få den omtalte øl. Jeg forlod derefter strandfoged familien, og tog til min familie, og hentede næste morgen både Houmøller, Severin Nielsen og hans kone.

Da jeg ankom til hotellet kunne jeg konstatere med et lille smil, at Severin Nielsen nu - øjensynlig for at gøre sig så fin som muligt - havde taget en stor klodset pullover på indenfor jakken. Jeg syntes personligt, at det havde været

pænere med det blå tøj og hvid skorte, men det har han åbenbart ikke syntes, så han havde taget denne farverige pullover på, som jo gjorde jakken endnu mere snæver om hans store krop. Men det var jo ikke noget, der kom mig ved. Vi kørte så ind til Christiansborg, hvor vi gik direkte op i den store fine sal på Christiansborg, hvor alle, der skal til audiens, ankommer lidt efter lidt for at være der til tiden kl. 10, hvor kongen tager imod den første audienssøgende. Inde i salen var der tæt besat af mennesker i kjole og hvidt og med en lang række ordener, og der var også en hel del officerer og embedsmænd i flotte uniformer med epauletter og medaljer og kors, og det kan jo ikke overraske nogen, at mine to strandfogder vakte en vis opsig. Jeg selv var i politiuniform med hvide handsker og sabel, og min opgave var faktisk alene at føre dem op til salen, hvorefter de selv skulle ind og sige tak til kongen. Men de to strandfogder opfordrede meget stærkt til, at jeg skulle med dem helt ind til kongen, idet de ikke turde gå derind alene, men det kan endnu engang ikke lade sig gøre. Jeg vidste fra anden side, at kongen gerne ville have nogle få oplysninger om de audienssøgende, således at han kunne bringe samtalen ind på de spor, som nu specielt interesserede de mennesker, der kom for at takke kongen. Og jeg gik derfor hen til adjudanten og hviskede i øret på ham, at disse to strandfogder, som jeg havde bragt med mig, var fra Thy, og jeg fortalte om Houmøllers redning af menneskeliv, og jeg fortalte også om Severin Nielsen, herunder om hans 14 børn. Og da de senere efter audiensen fortalte, hvad kongen havde sagt, var de meget overrasket over, at kongen vidste sådanne ting om dem. Adjudanten lod nemlig sådanne oplysninger gå ad nogle hemmelige kanaler ind til selve salonen, hvor kongen modtog de audienssøgende. Selve audiensen forløb vist udmærket, og det var naturligvis en stor, en *meget* stor oplevelse for de to gamle strandfogder at stå helt alene lige overfor kongen og trykke hans hånd. Imod sædvane havde kongen nemlig bestemt, at begge strandfogder skulle ind på en gang, og det tror jeg var en stor fordel for dem begge. Bortset fra at de var en lille smule fornærmede over, at jeg ikke var med inde hos kongen. Jeg

var jo deres chef! Så fortalte de bagefter om denne vidunderlige oplevelse, og gennem deres beretning herom fik jeg rigelig tak for, hvad jeg i al beskedenhed havde ydet i denne anledning. Umiddelbart efter audiensen, hvor fru Severin Nielsen sad ude i venteværelset sammen med mig, drog vi tilbage mod Thy. Vejret var blevet skikkeligere, og da vi kom til færgen, insisterede de to strandfogder på, at vi skulle spise i restaurationen, og at jeg skulle være deres gæst ved denne lejlighed. Jeg kan huske, vi fik en stor stegt rødspætte med rejer og champignoner og asparges ovenpå, og jeg husker også, at mens jeg var halvt igennem denne kæmpeportion, så hentede Severin Nielsen en æske frem fra tasken, som viste sig at indeholde nogle konditorkager, som de havde købt tidligt om morgenen inden audiensen hos en bager. Disse kager var ment som en slags dessert ved dette festmåltid,

og de skulle altså, som det nu var Severin Nielsens stil, spises næsten samtidig med den stegte rødspætte, idet de anbragte kagerne på en sidetallerken, og så kunne jeg sådan set spise lidt af flødeskumskagerne og lidt af fisken på en gang. Og det gik jeg jo med til. Der er ingen grund til at såre, hvis man kan undgå det. Og så var der dette, som Severin Nielsen sagde, at det var meget billigere.

Vi kom alle hjem i god behold, og jeg ved, at der taltes meget i de to strandfogedhjem om denne store oplevelse, som de aldrig glemte. Severin Nielsen gav sig såmænd også i kast med et rørende digt om turen og min andel heri, og det blev endog trykt i Thisted Dagblad, hvilket var ganske overflødigt, idet denne københavnertur i forvejen hører til en af mine mange rige oplevelser blandt og sammen med thyboerne.

Folk forsamlet ved en stranding i Klitmøller. Det var bl.a. strandfogedens opgave at orientere myndighederne om strandingen